NIEUWE PUBLICATIES

Belle van Zuylen, 1740 - 1805, leven op afstand, door Simone Dubois, uitg. Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 223 blz. *f* 17,90.

Van het vele literaire werk van Belle van Zuylen verschenen tot dusver in een Nederlandse vertaling alleen haar novellen De Edelman en Caliste. De eerste als feuilleton in de Nieuwe Rotterdamse Courant in 1961.

Caliste in een vertaling van Victor E. van Vriesland (onder de naam J. C. Bloem in 1942).

Simone Dubois heeft thans de Nederlandse literatuur verrijkt met een levensbeschrijving van Belle waarin vele citaten uit brieven en ander literair werk - voor heteerst in Nederlandse vertaling - zijn opgenomen.

In dit boek leren wij Belle kennen als een fascinerende vrouw met een scherpe en oorspronkelijke geest. Een geest die misschien weinig paste in de tijd waarin zij leefde, maar die ons nu nog zeer goed aanspreekt.

Haar weigering om concessies te doen aan de gebruiken van haar tijd veroordeelden Belle tot vele jaren van celibaat. Zoals blijkt uit haar correspondentie met d'Hermanches, een tijdgenoot, die een even brillante persoonlijkheid was, vielen deze jaren haar zwaar. Juist uit deze correspondentie leren we de levensomstandigheden kennen van het milieu waarin Belle tot haar 31e levensjaar verkeerde. Hierin klinkt ook haar gevoeligheid door en haar kritische instelling ten opzichte van de maatschappij.

Het tweede deel van het werk van Simone Dubois is geheel gewijd aan de levensperiode van Belle na haar huwelijk op 17 februari 1771 met Charles Emmanuel de Charrière de Penthaz. In deze tijd vond Belle niet alleen tijd voor voortzetting van haar studie en haar internationale correspondentie, maar verleende zij - als dat nodig was - ook daadwerkelijk hulp bij het werk op de landerijen van De Charrière. Ondanks de vele tijd, die deze werkzaamheden haar reeds kostte, vond zij ook nog gelegenheid om een aantal novellen, toneelstukken, pamfletten en muziekstukken te schrijven. Met uitzondering van drie toneelstukken, die alleen in Duitse vertaling gepubliceerd werden, verscheen al het literaire werk van Belle - meestal slechts in bescheiden oplagen - in het Frans.

Nu Simone Dubois heeft aangetoond, dat het werk van Belle Zuylen in staat is om ook nu de lezer nog te boeien, ware het te hopen dat meer van haar geschriften - als het zou kunnen in Nederlandse vertaling - opnieuw worden uitgegeven.

W. U.

TOLHUIS OF JACHTHUIS

Het hierbij afgebeelde voormalige perceel Biltseweg 1 te Baarn is in de beschikking van de Minister van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk van 13 februari 1967 omschreven als: Biltseweg 1: Tolhuis, zeer fraai exemplaar, bovendeurpartij het dak halfrond uitstekend op zuilen rustende, door schoorsteen bekroond rieten breedoverstekend dak met houten puntige kartellijst, Witgepleisterd gebouwtje. Eerste steen gelegd door Z.K.H. W. F. P. A. L. Erfprins van Oranje [1]), 27 augustus 1831.

In „Ons eigen land" — onder redactie van dr. M. D. Ozinga in 1962, bij de Wereldbibliotheek N.V. verschenen — werd dit huis op blz. 296 afgebeeld met het onderschrift „tolgaarderswoning bij paleis Soestdijk".

Omdat het huis gelegen is aan een weg, die decennia lang particulier eigendom is geweest van leden van het Koninklijk Huis, en de weg

[1]) Hier wordt vermoedelijk de latere Koning Willem III bedoeld, wiens voorletters echter waren W. A.P. F. L., derhalve de letters in een andere volgorde dan in de monumentenlijst is vermeld.

eerst eind 1929 in eigendom werd overgedragen aan de provincie Utrecht — om deel te gaan uitmaken van wat nu de provinciale weg S 3 (Maartensdijk-Bilthoven-Baarn) is — ben ik er aan gaan twijfelen of dit perceel ooit een tolhuis geweest kan zijn. Inzage van de topografische kaart van „Soestdijk" (blad nr. 407), naar de verkenning van 1885, vermeldt ter plaatse geen tol en versterkt daarmee de gerezen twijfel.

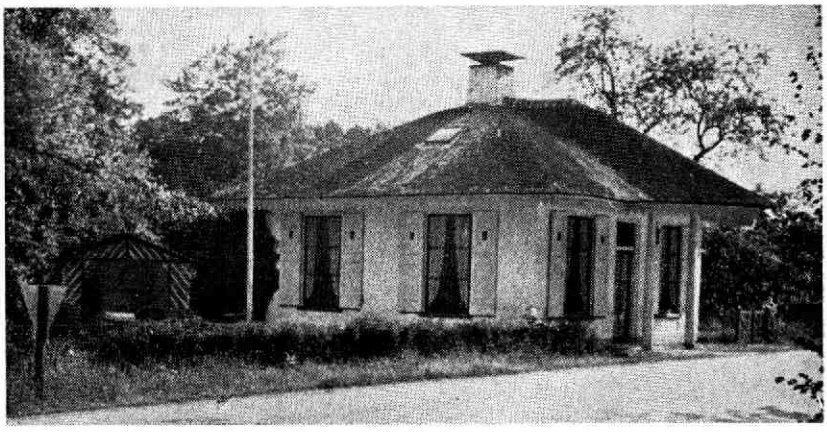

Raadpleging van de overzichten, van de rijks-, provinciale- en geconcessioneerde wegen in de provincie Utrecht, die gedeputeerde staten bij brief van 25 juni 1874 [2]) aan provinciale staten aanboden en van de daarin genoemde Koninklijke Besluiten tot verlening van concessies tot aanleg c.q. verbetering van wegen en tot tolheffing op die wegen, levert geen enkele aanwijzing op dat ter hoogte van het pand Biltseweg 1 onder Baarn ooit de heffing van tolgelden werd toegestaan.

Kadastrale recherche leverde voorts op dat dit huis [3]) in 1835 voor het eerst in kadastrale boekhouding is opgenomen met de omschrijving „jachthuis". Het was eigendom van de Prins van Oranje. Het is — tot dat enkele maanden geleden tot amovering werd overgegaan — eigendom gebleven van leden van het Koninklijk Huis.

Uit een en ander moet mijns inziens afgeleid worden dat het perceel Bilteseweg 1 ten onrechte als „tolhuis" is aangemerekt en dat de aanduiding „jachthuis" een betere is.

Dat dit huis — dat thans in opdracht van H.M. de Koningin even ten zuiden van de oude plaats wordt herbouwd — jarenlang tolhuis is genoemd lijkt overigens niet alleen door het uiterlijk aanzien verklaarbaar, maar zou ook nog zijn oorzaak kunnen vinden in de aanwezigheid, tot omstreeks 1870, van een tol langs de rijksweg — of, zoals dat toen heette, „de grooten weg der 1e klasse" — van Naarden via Soest naar Amersfoort, ter hoogte van de ingang van het park Colenso en dus op een afstand van ongeveer 150 m van het huis dat ons bezig hield. *W. U.*

[2]) Bijlage I bij de Notulen van het verhandelde in de zomervergadering van provinciale staten van Utrecht, geopend 7 juli 1874.

[3]) Laatstelijk kad. bekend gemeente Baarn, sectie D, nr. 578.